

RAADSINFORMATIEDOCUMENT GEMEENTE WATERLAND

Raadsnummer	: 106-441
Zaaknummer	: 11522-2025
Onderwerp	: Stand van zaken Inkoop Wmo maatwerk 2026
Portefeuillehouder	: Astrid van de Weijenberg
Contact via	: WMO
Datum	: 26 juni 2025

Kennisnemen van

de stand van zaken van de inkoop Wmo maatwerk 2026

Inleiding

Op 11 juni 2024 heeft u kennisgenomen van de start van een nieuwe inkoopronde voor Wmo maatwerk per 2026 en de eerste opgeleverde documenten ten behoeve van deze inkoop zijnde 'Evaluatie t.b.v. inkoop Wmo 2026' en 'Uitgangspuntennotitie Wmo 2026'. Het college informeert u met deze brief over de stand van zaken van de aanbesteding, de hoofdlijnen voor de in te kopen producten en de verwerking hiervan in de kaders.

Samenvatting

Stand van zaken en planning

De huidige overeenkomsten zijn verlengd tot 1 juli 2026. Zodat de voorbereiding van deze aanbesteding zorgvuldig doorlopen kon worden. De inkoopdocumenten zijn af en er is een tariefonderzoek gedaan door een externe deskundige. Volgens planning is de publicatie van de aanbesteding in juni 2025, gunning eind 2025 en de ingangsdatum van de nieuwe overeenkomsten 1 juli 2026.

Aanleiding voor koerswijziging in inkoop

Er zijn een aantal redenen voor een koerswijziging in de inkoop:

- De Centrale Raad van Beroep (CRvB) heeft meerdere malen geoordeeld dat een werkwijze met resultaatgerichte beschikkingen onvoldoende duidelijkheid en rechtszekerheid biedt aan een inwoner met betrekking tot de concrete ondersteuning die deze kan verwachten.
- In de uitgangspunten is aangegeven dat een ontwikkeling gewenst is waarbij meer geïnvesteerd wordt in preventie en voorliggende voorzieningen. En dat hier de komende jaren geen extra geld voor beschikbaar is. Om de ontwikkeling mogelijk te maken zal het Wmo-maatwerk moeten transformeren.
- De verwachting is dat het aantal inwoners dat een beroep doet op de Wmo de komende jaren fors toe zal nemen, mede vanwege de dubbele vergrijzing (mensen leven langer en er zijn steeds meer oudere mensen.) Het verstrekken van individuele maatwerkvoorzieningen vergt tijd en capaciteit (personeel gemeente, aanbieders en administratie). Bij een ongewijzigde werkwijze in de toegang, met de voorspelde toegenomen vraag naar maatwerkvoorzieningen, zijn extra capaciteit en financiële middelen nodig. Omdat middelen schaars zijn moeten worden bijgestuurd.

Hoofdpijnen van koerswijziging in deze aanbesteding

Om in te spelen op deze ontwikkelingen en de uitdaging aan te gaan hoe gemeenten efficiënter de toegang tot Wmo ondersteuning kunnen organiseren heeft de regio de volgende drie belangrijke hoofdpijnen in de aanbesteding:

- a. De gemeenten gaan over van het inkopen van arrangementen tegen een maandtarief naar het inkopen van producten met een prijs per tijdseenheid. In de indicatiestelling wordt bepaald welke tijd wordt ingezet. Hiermee is de rechtszekerheid voor cliënten gewaarborgd.
- b. De huidige maatwerkvoorzieningen (gedeeltelijk) onderscheiden in algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen.
- c. In producten en werkwijze onderscheid te maken tussen behoudgerichte ondersteuning en ontwikkelgerichte ondersteuning.

Het eerste punt is aan bod gekomen in de raadsinformatiebrief van juni 2024 en zal hier niet opnieuw beschreven worden. De laatste twee punten worden hieronder toegelicht.

Ad b. Onderscheid algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen

In de inkoop wordt onderscheid gemaakt in producten die ingericht worden als algemene voorziening en producten die ingericht worden als maatwerkvoorziening.

Wat is een algemene voorziening?

Een algemene voorziening is een aanbod van diensten of activiteiten, gericht op maatschappelijke ondersteuning, dat toegankelijk is zonder voorafgaand diepgaand onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van de gebruikers. Om gebruik te kunnen maken van de algemene voorziening wordt geen uitgebreid onderzoek uitgevoerd, maar kan een lichte toets worden gedaan of iemand tot de beoogde doelgroep behoort. Deze lichte toets kan door de zorgaanbieder of door de lokale toegang worden uitgevoerd. Daarnaast kan een algemene voorziening worden ingezet wanneer uit het keukentafelgesprek blijkt dat een algemene voorziening een passende oplossing is. Voor de algemene voorziening wordt geen indicatie afgegeven.

Wat is een maatwerkvoorziening?

Een maatwerkvoorziening is een op de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van een persoon afgestemd geheel van diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen. Voor een maatwerkvoorziening stelt de lokale toegang een indicatie en de inwoner ontvangt een beschikking.

De algemene voorziening en de maatwerkvoorziening kunnen door dezelfde aanbieders geboden worden en de geboden kwaliteit is vergelijkbaar. Het verschil zit voornamelijk in de wijze van toegang tot de voorziening en de zwaarte van de ondersteuningsvraag.

Welke algemene voorzieningen koopt de regio in?

1. **Huishoudelijke Ondersteuning:** lichtste ondersteuning (maximaal 1,5 uur per week) voor cliënten met een enkelvoudige en lichte ondersteuningsvraag en die zelf voldoende regie kunnen voeren. Client en of het netwerk is nog in staat om een deel van de huishoudelijke taken zelf uit te voeren. Verder kan bij de algemene voorziening Huishoudelijke Ondersteuning, de aanbieder de zorg flexibel inzetten (bijvoorbeeld een keer per twee weken 3 uur).
2. **Dagbesteding:** lichte ondersteuning (maximaal 2 dagen per week) voor cliënten waar geen ontwikkeling wordt verwacht.
3. **Respijtarangementen:** Flexibele dag- en logeerarrangementen ter ondersteuning van mantelzorgers. Belangrijke doelen zijn veelal het bieden van structuur, ontmoeting, zingeving en het ontlasten van de mantelzorgers. Dit sluit aan bij de wijze waarop nu ook de toegang tot het Buitenhuis is georganiseerd.

Toegang tot algemene voorziening

Voor de algemene voorzieningen Dagbesteding en Respijtzorg voeren aanbidders de lichte toets uit. Inwoners kunnen zich direct tot de aanbieder wenden. Voor de algemene voorziening Huishoudelijke Ondersteuning houden de gemeenten de regie in eigen hand door de lichte toets te beleggen bij de lokale toegang.

Voordelen van het werken met algemene voorzieningen:

- Het verlaagt de drempel voor inwoners om gebruik te maken van de ondersteuning. Omdat er voor de algemene voorzieningen geen uitgebreid onderzoek gedaan wordt en geen indicatie wordt afgegeven. Er wordt een lichte toets afgenomen.
- Het vroegtijdig inzetten van lichte ondersteuning kan zwaardere zorg uitstellen dan wel voorkomen. Algemene voorzieningen hebben daarmee een preventieve werking.
- Het verlaagt de druk op de lokale toegang doordat er geen uitgebreid keukentafelgesprek plaatsvindt en er minder administratieve werkzaamheden nodig zijn. Bij een ongewijzigde werkwijze in de toegang, met de voorspelde toegenomen vraag naar maatwerkvoorzieningen, zijn extra capaciteit en financiële middelen nodig.

Welke maatwerkvoorzieningen koopt de regio in?

Naast de algemene voorzieningen huishoudelijke ondersteuning, dagbesteding en respijtzorg koopt de regio ook maatwerkproducten in. Dit zijn de producten huishoudelijke ondersteuning, dagbesteding, individuele begeleiding en kortdurend verblijf. Voor situaties waar de algemene voorziening niet toereikend of passend is.

De toegang tot maatwerkvoorzieningen verloopt via de lokale toegang. De lokale toegang voert het keukentafelgesprek met bijbehorend onderzoek naar de ondersteuningsbehoefte en stellen een indicatie. In de indicatie zal naast de beoogde doelen en resultaten een tijdsinzet worden meegegeven.

Ad. c. onderscheid te maken tussen behoudgerichte en ontwikkelgerichte ondersteuning

In de in te kopen producten maakt de regio onderscheid tussen inwoners waar ontwikkeling mogelijk is (ontwikkelgericht) en inwoners waar de regio zoveel mogelijk vaardigheden en zelfredzaamheid wil behouden (behoudgericht).

Voor de laatste groep wil de regio werken met langlopende indicaties. Hierbij zijn periodieke evaluatiemomenten mogelijk.

Voor de eerste groep wil de regio meer inzetten op een te realiseren ontwikkeling, periodieke evaluatie en bijsturing van beoogde doelen en resultaten.

Deze werkwijze leidt tot een verschuiving van de inzet in de lokale toegang: minder tijd in indiceren, meer inzet op regievoeren op complexere casuïstiek.

Overige punten in inkoopdocumenten

Andere belangrijke punten die in de inkoopdocumenten voor de nieuwe aanbesteding zijn verwerkt zijn:

- De aanbesteding voert de gemeente uit in samenwerking met de gemeenten in de regio Zaanstreek-Waterland. Dit is een versteviging van de samenwerking in de regio en biedt efficiencykansen voor zowel gemeenten als aanbieders.
- De regio zoekt nadrukkelijk partners die bereid zijn om met de gemeenten de ondersteuning verder te transformeren tijdens de looptijd van de overeenkomst. Onderwerpen die in samenwerking met aanbieders verder doorontwikkeld kunnen worden zijn technologische innovaties, maaltijdvoorziening, wijk- en gebiedsgericht werken, wachtlijstbeheer, overgang 18-naar 18+, reablement, samenwerking met bijvoorbeeld ketenpartijen en vervoer naar dagbesteding.

- Om zowel grote, middelgrote als kleine aanbieders gelijke kansen te bieden, wordt in deze aanbesteding gewerkt met een blokkenmodel. Voor ieder Wmo-product is in elke regio ruimte gereserveerd voor aanbieders van verschillende schaalgroottes. Aanbieders kiezen zelf in welk blok zij deelnemen. In het eerste jaar is elk blok gekoppeld aan een indicatief aantal cliënten dat naar de betreffende aanbieder wordt doorverwezen. Zo wordt gestuurd op een evenwichtige spreiding van zorg en behoud van diversiteit in het aanbod.
- De aanbesteding voor de regio Zaanstreek-Waterland is opgedeeld in drie subregio's :
 1. Edam-Volendam en Purmerend
 2. Landsmeer, Oostzaan en Waterland
 3. Wormerland en Zaanstad
 Aanbieders kunnen kiezen in welke regio('s) zij actief willen zijn. De regio's zijn zodanig ingedeeld dat ook kleinere aanbieders de afstanden binnen hun gekozen werkgebied goed kunnen overbruggen.

Het toezicht op de Wmo blijft ongewijzigd

Gemeente Waterland heeft het toezicht op de Wmo-dienstverleners belegd bij de GGD Amsterdam. Zij voeren voor de gemeente verschillende vormen van toezicht uit namelijk:

1. Kwaliteitstoezicht (kwaliteitsbeoordeling van de aanbieder)
2. Thematisch toezicht (Onderzoek bij aanbieders en stakeholders op een bepaald thema vastgesteld in het jaarplan. Beoordeling van de dienstverlening passende bij het thema.)
3. Signaal gestuurd toezicht (Onderzoek na afweging ernst en omvang op basis van binnengekomen signalen)
4. Calamiteitentoezicht (na melding van een calamiteit inhoudelijk onderzoek door de aanbieder en door de toezichthouder)

Daarnaast is het contractmanagement middels een DVO belegd bij de gemeente Zaanstad.

Contractmanagement voert gesprekken en controles uit op de gecontracteerde aanbieders en de eisen opgenomen in de overeenkomst. Hierin vindt op dit moment ten opzichte van de huidige contracten geen verandering plaats.

Aanpassing kaders noodzakelijk

Voordat de overeenkomsten ingaan zullen de kaders moeten worden vastgesteld voor zowel de algemene voorzieningen en de maatwerkvoorzieningen. Uw raad ontvangt hiervoor in 2026 een voorstel tot wijziging van de verordening.

Financiële aspecten

In 2017 is de AMvB reële prijzen Wmo in werking getreden. Hiermee worden gemeenten verplicht om reële tarieven te bieden voor gevraagde hulp en ondersteuning. Het college heeft op basis van een tarief onderzoek de tarieven vastgesteld, rekening houdend met verschillende kostprijselementen. Hiermee voldoet de gemeente aan de vereisten van de AMvB.

Ten aanzien van de inkoop Wmo maatwerkvoorzieningen

Het uitgangspunt is dat de financiële gevolgen van de inkoop neutraal zijn alleen zijn de financiële gevolgen vooraf niet goed in te schatten. Dit komt enerzijds doordat de bekostiging van Wmo anders wordt. Momenteel worden Wmo maatwerkvoorzieningen bekostigd via maandelijkse trajectprijzen (arrangementen). Met de nieuwe inkoop worden Wmo maatwerkvoorzieningen bekostigd per geleverde inspanning van een aanbieder ($P \cdot Q$). Hierdoor kunnen de vastgestelde tarieven niet worden vergeleken met de huidige tarieven, omdat de tarieven betrekking hebben op andere producten en bekostiging. Anderzijds bestaat het risico dat de kostprijzen in de inkoop hoger liggen dan de prijzen waar de huidige Wmo-tarieven op zijn gebaseerd. Dit is een onvermijdbaar risico van de nieuwe inkoop van Wmo, door de wettelijke verplichting om reële tarieven vast te stellen. De nieuwe te hanteren tarieven liggen in lijn met het gemiddelde in Nederland.

Ten aanzien van het inrichten van algemene voorziening Wmo

Er bestaat een risico met betrekking tot het innen van de eigen bijdrage voor voorliggende voorzieningen. Het kabinet is voornemens om per 1 januari 2027 weer een inkomensafhankelijke eigen bijdrage (IVB) in te voeren. Naar verwachting moeten gemeenten echter zelf de eigen bijdragen voor algemene voorzieningen vaststellen en innen en mogen hierbij geen rekening houden met de hoogte van het inkomen. In de praktijk kan het daardoor voorkomen dat de eigen bijdrage voor het gebruik van een algemene voorziening lager is dan wanneer een maatwerkvoorziening zou worden verstrekt. De verwachting is dat het financiële effect nihil zal zijn omdat een algemene voorziening lagere kosten heeft en ook sprake zal zijn van lagere administratieve lasten en verminderde druk bij de lokale toegang.

Tot slot

De vastgestelde aanbestedingsstukken worden volgens planning op 26 juni 2025 gepubliceerd via TenderNed. Na publicatie zijn deze stukken openbaar en ontvangt uw raad deze stukken separaat.

Alle raden van de gemeenten in Zaanstreek-Waterland worden geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

drs. E.G.H. Dijk MPM
gemeentesecretaris/algemeen directeur

drs. M.C. van der Weele
burgemeester

Bijlage(n):